

N. A. Mojszejev: **Az erdészeti erőforrások hasznosítása és újratermelése prognosztizálásának alapjai** (Osznovü prognosztirovania ispolzovania i voszproizvodstva lesnih reszurszov. Moszkva. 1974. 223 p.)

N. A. Mojszejev könyvében az erdőgazdálkodás alapvető problémáival foglalkozik. Az I. fejezetben az erdőgazdálkodás és a fafogyasztás nemzetközi és szovjetunióbeli alakulásának jellemző tendenciáit tárgyalja. Megállapítja, hogy az erdészeti prognózisok összeállítása komplex, több ágazatot is érintő probléma. Fel kell tárnai az erdőből származó termékek feldolgozásával foglalkozó ágazatok technikai és technológiai fejlődésének irányzatait. Meg kell állapítani az erdő immateriális (környezetalakító, védelmi és szociális) funkciói iránt megnyilvánuló szükségletek alakulását. Ezeknek a szükségleteknek a függvényében alakítható ki az erdő komplex hasznosításának és újratermelésének olyan programja, mely a szocialista társadalom szükségleteinek kielégítését hosszú távon is biztosítja.

A II. fejezetben a szerző a prognosztizálás alapvető fogalmait és módszereit ismereti, majd az erdészeti prognózisok jellegzetességével foglalkozik. Helyesen hangsúlyozza, hogy az erdőgazdaságokban a hosszú távú prognózisoknak viszonylag nagyobb jelentősége van. Időtartamuk maximálisan a vágásfordulóval egyezhet meg, ezen belül az információellátottság a meghatározó tényező. A korszerű alapismeretek áttekintése után a társadalom (materiális és immateriális) szükségleteiből, a műszaki fejlesztés irányzataiból és a világban végbemenő változásokból kiindulva, a hosszú távú erdőgazdasági fejlesztési koncepciót foglalja össze.

A III. fejezet újszerűen tárgyalja az erdészeti erőforrások bővített újratermelésének és tartamos használatának elméleti hátterét. A szocializmus alaptörvényének megfelelően, az erdőgazdálkodásnak az erdészeti erőforrások tartamos használata és bővített újratermelése alapján, a népgazdaság erdei termékek és szolgáltatások iránt megnyilvánuló, növekvő szükségletét kell kielégíteni a legkisebb ráfordításokkal. Helyesen állapítja meg a szerző, hogy az emberi tevékenység objektumát nem egyes erdőrészeket, hanem az erdőrészeket meghatározott összessége képezi. Ezek elemi egysége a „folytonosan termelő erdő” (FTE), mely elvileg lényegesen különbözik az „örök erdő” fogalmától. Az FTE a termőhelyi viszonyok és a fejlődés tekintetében egynemű erdőállományoknak egy adott vágáskoron belül, kor szerint változó összességét jelenti. Jellemzője az újratermelést szolgáló emberi beavatkozások egységes rendszere. Az erdőállományok korosztály-összetételének és az emberi beavatkozások rendszerének biztosítani kell az adott FTE gazdasági célok szerinti tartamos funkcionálását. Az FTE által évenként produkált késztermékek és szolgáltatások értékben kifejezett volumene időben növekedjék.

A könyv további tartalma az FTE elvileg új fogalmára épül és jó példája a dinamikus, rendszerelméleten alapuló szemléletnek. A IV. fejezetben a szerző kifejti, hogy egy kész FTE-rendszeren belül az éves használattal és az újratermeléssel kapcsolatos ráfordítások folyamatos jellegűek, és így mód van a költséghozam-elemzésre, az önköltség megállapítására. Viszont az erdőterület növelésére, az erdők produktivitásának fokozására, lényegében új FTE-rendszerek kialakítására irányuló ráfordítások az erdőgazdasági termelés új munkaeszközeit hozzák létre, és így beruházásjellegűek. Az utóbbi esetben a különféle alternatívák ökonómiai értékelésénél figyelembe kell venni az időtényezőt, kamat segítségével.

Értékes áttekintést kapunk a hatékonysági és önköltségszámítási módszerekről. Az előrejelzésekhez szükség van az árak és költségek várható alakulását jellemző normatívákra.

Az V. fejezet az erdők produktivitásának gazdasági értékelésével foglalkozik. Cél az adott FTE valamennyi termékéből és szolgáltatásából keletkező produktum komplex értékelése. N. A. Mojszejev az ökonómiai értékelést a tiszta jövedelemre vagy a különbözeti járadékra alapozza. Nem hallgatja el a szerző a védelmi és üdülési funkciók gazdasági értékelésének nehézségeit, azonban egy érdekes számszerű példán szemlélteti az üdülési funkció egy lehetséges értékelési módszerét.

A VI. fejezet az FTE fogalmának megfelelően, kritikai elemzést ad a vágásérettég, a vágásforduló és a vágáskor irodalmáról és egyúttal új nézeteket is tartalmaz. Véleménye szerint az optimális vágásérettégi kor a legöregebb erdőállomány azon életkora, amelynél az erdei termékekből és szolgáltatásokból származó, átlagos évi tiszta jövedelem maximális lesz egy adott FTE 1 ha-ára számítva. Igen érdekes számításokkal hasonlítja össze a szerző egy adott erdőtípusra különféle módszerekkel kiszámított vágásérettégi korokat. Ugyanakkor konkrét számadatokkal szemlél-

teti az elképzelése szerinti módszerrel az eltérő technológiai megoldások eredményességét. A szerző új nézeteket fejt ki a szálalóvágások ismétlődésének meghatározásával kapcsolatban is.

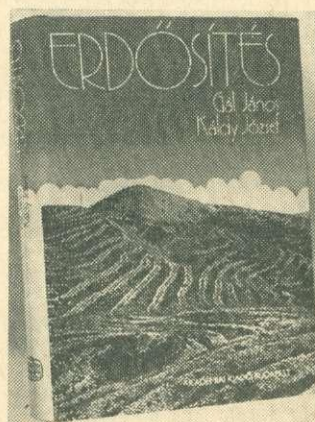
A VII. és VIII. fejezet a fahasználat prognosztizálásának módszereit tekinti át. A nemzetközi szakirodalom áttekintése után a szerző ismerteti az általa kidolgozott „mérlegmódszer” lényegét, majd eljárását a Komi Autonóm Köztársaság fahasználati prognózisának példáján gyakorlatilag is bemutatja és alkalmazza.

N. A. Mojszejev könyvében az erdőgazdálkodás lényeges kérdéseivel elméleti szempontból teljesen új megvilágításban foglalkozik. Az új elméleti tételeket konkrét számszerű példákkal mutatja be úgy, hogy a gyakorlati alkalmazás példáit is közli. A könyvből megismert eredmények gazdagon gyarapítják az erdészeti gazdaságtan és erdőrendezés határterületét jelentő, kialakulóban levő ismereteket.

Dr. Illyés Benjamin

GÁL JÁNOS
KÁLDY JÓZSEF

ERDŐSÍTÉS

Örömmel vettem kezembe az Akadémiai Kiadó gondozásában megjelent, Gál János és Káldy József által írt *Erdősítés* című kötetet. A két szerző neve számomra önmagában azt jelentette, hogy ez a könyv az adott témakört két irányból — az ökológiai és az erdősítési tevékenység végrehajtásában alkalmazott gépesítési ismeretek ötvözésével — foglalja össze.

A szerzők a címadó téma mellett — a különböző célú vagy rendeltetésű, mesterseges erdősítések munkája elméleti és gyakorlati ismereteinek leírása mellett — a maggazdálkodás és a csemetetermelés témakörét is tárgyalják. Célszerű volt ez az elhatározás annál is inkább, mert ezek a tevékenységi körök az erdősítési munka szerves részét jelentik. A könyv tanulmányozása során még inkább kidomborodik azon alapelv érvényesülése, hogy a csemetetermelés mennyire nem öncélú elhatározások megvalósítását, hanem mindenekelőtt a módszerében — és így a végrehajtás gépi megoldásai terén is — előre megfogalmazott erdősítési tevékenység számára szaporítóanyagot előállító részfeladatot jelent. Másrészt pedig a jövő érdeinek nagyobb és értékesebb hozamának megalapozása elsődlegesen a nemesített szaporítóanyag biztosítása révén lehetséges.

A fatermesztés teljes körében érzékelhető munkaerő hiánya miatt, a feladatok elvégezhetőségét egyre jobban a gépesítettség, a gépesítés adta feltételekhez megfelelően idomuló — de az erdősítések révén elérni szándékozott végső célokat megtartó munkamódszerek alkalmazását jelenti. A könyv ennek az ötvözött gondolatnak az ismeretanyagát adja.

Kifejezetten érdeme a szerzőknek, hogy az átlagos erdősítési feltételek tárgyalása után, az extrém területek (homok, szik, kopárt stb.) erdősítési problémáival is foglalkoznak. Külön fejezetet szántak még az ültetvényes fatermesztésnek, valamint a legkülönbözőbb környezetvédelmi fásítások munkálatainak leírására is (erdősávok, szennyvíztisztítók, ültetvények stb.).

Korunkban az erdősítési munkákban is a technikai fejlődés olyan rohamos tempójú, hogy néhány év leforgása után (jellemzően 6–8 év) a gépesítés és az alkalmazott gépi megoldások terén az ismeretek egy része elavul, illetve azok felújítása szükséges. Remélhetően a szerzők már most gondolnak arra, hogy mind a tankönyvi cél betöltése, mind pedig a gyakorlati szakemberek igényének kielégítése érdekében az ismeretek megújítása szükségszerű lesz. Erre az eljövendő időpontra pedig a mai napig jobbban beérik a különböző gépesített munkarendszerek munkaszervezési és ökonomiai feltételeinek ismerete, de a szakmai gyakorlatnak ezen ismeretek iránti igénye is.

Murányi János

Dr. Hönich Miklós—dr. Sugár László—dr. Kemenes Ferenc: **A vadon élő állatok betegségei** — 223 oldal, 161 ábra (Mezőgazdasági Kiadó, Budapest, 1978.)

Akik a vadgazdálkodás és vadegészségügy hazai irodalmát ismerik, régóta tudják, hogy a vadon élő állatok betegségeiről megfelelő áttekintést nyújtó könyv mennyire hiányzott szakirodalmunkból. A most megjelentetett és ismertetésünk tárgyát képező könyvet megelőzően, az első és egyben utolsó ilyen jellegű próbálkozás, a MEM vadászati és vadgazdálkodási főosztálya által 1974-ben, dr. Hönich M.—dr. Sugár L.: *Vadon élő állatok betegségei* címmel megjelentetett broszúra volt, amely, bár úttörő jellegénél fogva is jelentősnek számított, de jóval szerényebb terjedelmével és mondanivalójával az igényeket nem elégíthette ki. A három szerzőtárs tollából újabban kiadott könyv a két szerzőtárs által írt, azonos című broszúrának teljesen átdolgozott, kibővített és az azóta elért kutatási eredményeket is felölelő új kiadása, amely a vadászok, vadgazdák, az állategészségüggyel, állattenyésztéssel és közegészségüggyel foglalkozók, de az erdészek és természetjárók számára is hasznos forrásmunka. A korszerű, belterjes erdő-, mező- és vadgazdálkodás, a koncentrált, egyre gyakrabban zárt területű vadtartás, az intenzív vadtenyésztés megváltozott környezeti tényezői között, értékes vadállományunk megfelelő mennyiségi és minőségi szinten csak akkor tartható fenn, ha az okszerű tartási, takarmányozási és állategészségügyi teendők a vadgazdálkodás szerves részévé válnak. Mindezek jelentőségét fokozza, hogy a könyvben tárgyalta fertőző betegségek, parazitákok és mérgezések nemcsak a vadon élő állatok között fordulnak elő, hanem azok többsége háziállataink között is megtalálható, sőt jelentős részükkel az ember is fertőződhet. A vad fertőző és parazitás megbetegedései néha generációkon keresztül fennmaradhatnak a vadállományban és a háziállatok, valamint az ember veszélyes fertőzői lehetnek. Tapasztalhatjuk, hogy az állatról emberre terjedő betegségek jelentősége napjainkban sajnálatosan egyre fokozódik. Közülük különösen a veszélyesség, a trichinelózis, a vadallergia és a kullancsok által átviható, többféle fertőzés, például a meningoencephalitis (vírusos agyhártya-, agyvelőgyulladás) érdemel figyelmet. Mindezek sikeres leküzdése a vadgazdálkodás, az állategészségügy és a közegészségügy együttes feladata, de veszélyüket a mezőgazdálkodás, vadászoknak, vadgazdálkodóknak, a természetjáróknak, turistáknak, de még az alkalmi kirándulókknak is egyaránt célszerű ismerni.

E kevésbé ismert veszélyek megismeréséhez és leküzdéséhez Hönich—Sugár—Kemenes könyve jó segítőtárs. Első része a vadon élő állatok fertőző betegségeivel foglalkozik a vírusok, klamidák és mikoplazmák, baktériumok, treponemák okozta megbetegedések sorrendjében. Ezt követi a gombák okozta betegségekről szóló fejezet. Az állati elősködők által okozott betegségek sokféleségét a szerzők a paraziták rendszertani besorolása szerint tárgyalják, alapos szakmai és tapasztalati felkészültséggel. A paraziták okozta betegségek gyakoriságára tekintettel, e téma fontosságának megfelelő terjedelemben ismertetik a protozoák, férgek, ízeltlábúak rendjébe tartozó kórokozók által kiváltott károsodásokat. A vadon élő állatok egyéb betegségei című fejezet a különböző eredetű (mérgező növények, peszticidek, takarmányozási hibák okozta) mérgezéseket tárgyalják, majd röviden foglalkoznak a daganatokkal, a fejlődési rendellenességekkel, az egyes szervek megbetegedéseivel és sérüléseivel is. Ezt követi a vadgazdálkodás állathigiéniai irányelveit összefoglaló fejezet, amely a szárnyas apróvadtenyésztésnek, a szabad- és zárttéri nagyvadgazdálkodásnak, az élővadbefogásnak és -szállításnak, a lőtt vad húsvizsgálatának, a vizsgálati anyag csomagolásának és beküldésének tudnivalóit vázolja, hivatkozva a jelenleg érvényben levő hivatalos rendelkezésekre. Végül az irodalomjegyzék a téma iránt mélyebben érdeklődőknek további hasznos támogatásul szolgál.

Az ismertetett könyv szakirodalmunknak olyan újabb értéke, amely nélkülözhetetlen a korszerű vadgazdálkodást akarók könyvtárában.

Dr. Hauer Lajos